

Förslag till reviderad läroplan för förskolan

1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Grundläggande värden

Skolväsendet vilar på demokratins grund och förskolan ingår i skolväsendet. Skollagen (2010:800) anger att utbildningen i förskolan syftar till att barn ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

Var och en som verkar inom förskolan ska främja aktning för människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen och solidaritet med svaga och utsatta. Inget barn ska bli diskriminerat eller utsatt för kränkande behandling i förskolan.

Utbildningen ska bedrivas i demokratiska former och lägga grunden till ett växande ansvar och intresse hos barnen för att aktivt delta i samhället och för en hållbar utveckling - såväl ekonomisk, social som miljömässig. Både ett långsiktigt och globalt framtidsperspektiv behöver synliggöras i utbildningen. Hållbarhet i detta sammanhang handlar om de demokratiska värdena jämställdhet, jämlikhet och likvärdig utbildning. Förskolan har därför även en viktig roll att bidra till dagens och framtidens samhälle ur jämställdhets- och tillgänglighetsperspektiv.

Förståelse och medmänsklighet

Var och en som verkar i förskolan ska främja aktning för varje människas egen värde och verka för en hållbar utveckling.

Utbildningen ska ge barnen möjlighet att utveckla sin förmåga till empati och omtanke om andra genom att uppmuntra och stärka deras medkänsla och inlevelse i andra människors situation. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för skillnader i människors uppfattningar och levnadssätt. Den ska ge barnen möjlighet att på olika sätt få reflektera över och dela sina tankar om livsfrågor.

Det svenska samhällets ökande internationalisering förutsätter en förståelse för värdet av att leva i ett samhälle som präglas av mångfald. Förskolan är en social och kulturell mötesplats som ska främja barnens förståelse för det värdet. Kännedom om olika kulturer kan bidra till att utveckla en förmåga att förstå och leva sig in i andra människors villkor och värderingar. Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för barnens förståelse för olika språk och kulturer, inklusive de nationella minoriteternas språk och kulturer. De nationella minoriteterna är judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar. De nationella minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli.

Saklighet och allsidighet

Alla som verkar i förskolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och läroplanen, och klart ta avstånd från sådant som strider mot dessa värden. Förskolan ska uppmuntra och skapa förutsättningar för att barnen ska kunna föra fram sina tankar och idéer. Barnens synpunkter ska tas tillvara i utbildningen och de ska få möjlighet att bilda sig egna uppfattningar och göra val utifrån sina egna förutsättningar. På så sätt kan barnen utveckla tilltro till sin egen förmåga samt bli delaktiga och utöva inflytande över utbildningen.

Vårdnadshavare ska med förtroende kunna lämna sina barn till förskolan, förvisade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen.

Förhållningssättet hos alla som verkar i förskolan, och deras sätt att agera och tala om något, påverkar barnens förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle. Därför är alla som verkar i förskolan viktiga som förebilder.

En likvärdig utbildning

Enligt skollagen ska utbildningen vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas och barnets bästa ska vara utgångspunkt i utbildningen. Den ska ta hänsyn till barns olika förutsättningar och behov och anpassas till alla barn i förskolan. Det innebär att utbildningen inte kan utformas på samma sätt överallt och att förskolans resurser därför inte ska fördelas lika.

Utbildningen ska också ta sin utgångspunkt i barnens intressen samt i det kunnande och de erfarenheter som barnen tidigare har tillägnat sig. Den ska kontinuerligt utmana barnen vidare genom att inspirera till nya upptäckter och kunskaper. Förskolan ska särskilt uppmärksamma barn som av olika anledningar behöver mer ledning och stimulans. Alla barn ska få en utbildning som är utformad och anpassad så att de utvecklas så långt som möjligt. Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd och stimulans ska få detta utformat utifrån deras egna behov och förutsättningar.

Förskolan ska aktivt och medvetet främja barnens lika rättigheter och möjligheter samt ge utrymme för alla barn att mötas, leka och lära tillsammans. Utbildningen ska präglas av omsorg om och hänsyn till andra människor liksom av rättvisa och jämställdhet. Jämställdhet i förskolan handlar om att ge flickor och pojkar lika utrymme, inflytande och möjlighet till lärande och utveckling. Det handlar också om vilka förväntningar de som arbetar i förskolan har på flickor respektive pojkar och hur barnen bemöts i olika situationer. Alla som arbetar i förskolan ska medvetet och aktivt arbeta med jämställdhet så att förskolan inte bidrar till att reproducera könsstereotypa föreställningar.

Hur utbildningen i förskolan organiseras, hur barnen blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på barnen bidrar till att forma deras uppfattning om sig själva. Barnens rätt till personlig integritet ska respekteras, det gäller bland annat deras kroppsliga integritet och i frågor om dokumentation.

Förskolan ska tydliggöra för barnen och barnens vårdnadshavare vilka mål utbildningen har. Detta är en förutsättning för deras möjlighet till inflytande och förståelse för förskolans uppdrag.

Förskolans uppdrag

Utgå från en helhetssyn

Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Den ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på barn och barnens behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. I samarbete med hemmen ska förskolan främja barnens utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. Utbildningen ska präglas av omsorg om barnens välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande.

Förskolan ska vara en levande social gemenskap som ger trygghet samt vilja och lust att lära. Barn skapar sammanhang och mening utifrån sina erfarenheter och sätt att tänka. Därför ska de i förskolan möta respekt för sin person och sitt sätt att tänka och förstå sin omvärld. Alla som arbetar i förskolan ska ge barnen förutsättningar att utveckla tillit och självförtroende. De ska uppmuntra barnens nyfikenhet, kreativitet och intressen.

Utbildningen i förskolan ska planeras och genomföras på ett sådant sätt så att den främjar barnens utveckling, hälsa och välbefinnande. Förskolan ska erbjuda barnen en god lärmiljö och en väl avvägd dagsrytm med både vila och aktiviteter som är anpassade efter deras behov och vistelsetid. Lärmiljön ska vara tillgänglig för alla barn och inspirera dem att samspela och att utforska omvärlden samt stödja barnens utveckling, lärande, lek och kommunikation.

Flickor och pojkar i förskolan ska erbjudas många olika sätt att göra aktiviteter och att vara på, vilket ger möjlighet till flera olika val. Många valmöjligheter ger ökade förutsättningar för barnen att bredda sina lekmönster och val av aktiviteter, och i ett vidare perspektiv att lära sig om hur samhället fungerar idag och hur vi önskar att det ser ut i framtiden. Det är viktigt att alla som arbetar i förskolan är uppmärksamma på att flickor och pojkar kan vara på många olika sätt, och att barnen i olika sammanhang ges förutsättningar för utvidgade upplevelser och uppfattningar om mäns och kvinnors faktiska möjligheter. Vidare ska alla som arbetar i förskolan bidra till att det finns förutsättningar i förskolans lärmiljö att inspirera och utmana barnen att bredda sina förmågor och intressen utan att hindras av könsstereotypa uppfattningar.

Förskolan ska samarbeta med barnens vårdnadshavare för att ge barnen möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Det är viktigt att alla som ingår i arbetslaget har förmåga att förstå och samspela med barnen och att få vårdnadshavarnas förtroende, så att vistelsen i förskolan blir positiv för barnen.

Leken är grunden för utveckling, lärande och välbefinnande

För barn är det leken i sig som är viktig. I leken får barnen möjlighet att imitera, skapa nytt och bearbeta sina upplevelser. På så sätt kan de bilda sig en uppfattning om sig själva och andra människor. Leken stimulerar fantasi och inlevelse. Leken kan också utmana och stimulera barnens motorik, kommunikation, samarbete och problemlösning samt förmåga att tänka i bilder och symboler. Därför är det viktigt att ge barnen tid, rum och ro att hitta på lekar, experimentera och uppleva.

Leken ska ha en central plats i utbildningen. Ett förhållningssätt hos alla som ingår i arbetslaget och en lärmiljö som uppmuntrar till lek bekräftar lekens betydelse för barnens utveckling, lärande och välbefinnande.

Barnen ska ges förutsättningar för lek som de själva tar initiativ till eller som någon i arbetslaget introducerar. Personal ska följa eller leda leken på lämpligt sätt, antingen utanför leken eller genom att själva delta. Alla barn ska ges möjlighet att delta i gemensamma lekar utifrån sina förutsättningar och sin förmåga. Alla som ingår i arbetslaget ska därför uppmärksamma faktorer som begränsar leken och utveckla arbetssätt och lärmiljöer som främjar lek och utmanar. När personal är fysiskt och medvetet närvarande kan de stödja kommunikationen mellan barnen samt förebygga och hantera konflikter.

Kommunikation och skapande

Språk, lärande och identitetsutveckling hänger samman. Utbildningen i förskolan ska därför lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling i svenska, genom att uppmuntra och ta till vara deras nyfikenhet och intresse att kommunicera på olika sätt. Utbildningen ska ge barnen förutsättningar att kunna tänka, lära och kommunicera i olika sammanhang och för skilda syften. Därigenom läggs grunden till att barnen på sikt tillägnar sig de kunskaper som alla i samhället behöver. Förmåga att kommunicera, söka ny kunskap och samarbeta är nödvändigt i vårt samhälle som präglas av stort informationsflöde och kontinuerlig förändring.

För döva barn, barn med hörselnedsättning och barn som av andra skäl har behov av teckenspråk ska språkutvecklingen främjas i det svenska teckenspråket.

Barn som tillhör de nationella minoriteterna ska främjas i sin utveckling av en kulturell identitet och stödjas i sin språkutveckling i sitt nationella minoritetsspråk.

Barn med annat modersmål än svenska som får förutsättningar att utveckla sitt modersmål har bättre möjligheter att lära sig svenska, och även att utveckla kunskaper inom andra områden. Utbildningen i förskolan ska skapa möjligheter för barn med

annat modersmål än svenska att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Barnen ska ges tid, rum och ro till eget skapande. De ska få möjlighet att utforska, undersöka och beskriva sin omvärld. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att uppleva, gestalta och kommunicera genom olika uttrycksformer, som bild, form, drama, rörelse, sång, musik och dans. Detta innebär att barnen ska få möjlighet att konstruera, forma och skapa genom att använda olika material och tekniker, såväl digitala som andra. På så sätt är skapande både ett innehåll och en metod i förskolan för att främja barnens utveckling och lärande.

Utbildningen i förskolan ska ge barnen förutsättningar att utveckla adekvat digital kompetens genom att ge dem möjlighet att utveckla en förståelse för den digitalisering de möter i vardagen. Utbildningen ska även ge barnen möjlighet att grundlägga ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att de på sikt ska kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna värdera information.

Hälsa och välbefinnande samt hållbar utveckling

Barnen ska få förutsättningar att utveckla en allsidig rörelseförmåga genom att ges möjlighet att delta i fysiska aktiviteter och vistas i olika naturmiljöer. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att uppleva rörelseglädje och därigenom utveckla sitt intresse för att vara fysiskt aktiva. När fysisk aktivitet, måltider och hälsosam livsstil är en naturlig del av barnens dag kan utbildningen bidra till att barnen förstår hur detta kan påverka hälsa och välbefinnande.

Utbildningen ska ge barnen möjligheter att utforska, ställa frågor och samtala om företeelser och samband i omvärlden och på så sätt utmana och stimulera deras intresse för hälsa och välbefinnande samt för hållbar utveckling.

En positiv framtidstro ska präglade utbildningen. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att tillägna sig ett varsamt förhållningssätt till natur och samhälle samt utveckla kunskaper om hur de olika val som människor gör kan bidra till en hållbar utveckling. Utbildningen ska även ge barnen möjlighet att använda matematik för att beskriva sin omvärld och lösa vardagliga problem. Därför ska utbildningen ta tillvara barnens nyfikenhet och ge dem möjlighet att utveckla sitt intresse för och kunskaper om natur, samhälle och teknik.

I förskolans uppdrag ingår att överföra och utveckla ett kulturarv - värden, traditioner och historia, språk och kunskaper - från en generation till nästa. Förskolan ska också se till att olika kulturer synliggörs i utbildningen.

Omsorg, utveckling och lärande

Utbildningen i förskolan ska erbjuda barnen en trygg omsorg och har en viktig roll för att bidra till att grundlägga barnens trygghet och självkänsla. Alla barn ska få uppleva den tillfredsställelse och glädje det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och att vara en tillgång i gruppen. Förskolan ska ge barnen möjlighet att utveckla en positiv uppfattning om sig själva som lärande och skapande individer. Därför ska barnen få möjligheter att upptäcka och förundras, pröva och utforska samt tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter.

Förskolan ska stimulera barnens utveckling och lärande. Barnen ska få förutsättningar att bilda sig utifrån olika aspekter såsom intellektuella, språkliga, etiska, praktiska, sinnliga och estetiska. Därför ska förskolan skapa de bästa förutsättningarna för barnens bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Detta förutsätter att alla som arbetar i förskolan har en aktiv diskussion om barnens lärande och om vad som är viktig kunskap idag och i framtiden. Olika aspekter på kunskap är naturliga utgångspunkter i en sådan diskussion. Kunskap är inget entydigt begrepp. Kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtroendet – som förutsätter och samspelar med varandra. Förskolans arbete ska inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer och att skapa ett lärande där dessa former balanseras och blir till en helhet.

Utbildningen ska ta tillvara barnens egna erfarenheter, behov och intressen, men också kontinuerligt utmana dem vidare genom att inspirera till nya upptäckter och kunskaper. Förskolan ska bidra till kontinuitet och progression i barnens utveckling och lärande samt förbereda för fortsatt utbildning.

Förskolan ska stimulera barnens kreativitet, nyfikenhet och självkänsla. Barnen ska få möjlighet att förundras och utveckla sin förmåga att utforska, kommunicera och reflektera. Utbildningen ska stimulera barnen till att ta initiativ och ansvar samt ge dem möjlighet att arbeta både självständigt och tillsammans med andra. Utbildningen ska uppmuntra och utmana barnen att pröva sina egna och andras idéer, lösa problem och omsätta idéerna i handling.

Barngruppen och samspelet mellan barnen är en viktig och aktiv del i barnens utveckling och lärande i förskolan. Alla som ingår i arbetslaget ska därför vara uppmärksamma på alla barns möjligheter till samspel, både mellan enskilda barn och i barngruppen.

Barnen lär sig genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande, men också genom att iakttä, samtala och reflektera. Barnens lärande kan bli mångsidigt och sammanhängande om arbetssätten varierar och lärmiljön är utmanande och

stimulerande, samt lockar till lek och aktivitet. Utbildningen ska ge utrymme för barnens egna initiativ, fantasi och kreativitet. Barnen ska kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen, både utomhus och inomhus och i varierande miljöer.

För att det som sker i förskolan ska kunna betecknas som undervisning krävs att arbetet med att stimulera och utmana barnen har målen i läroplanen som utgångspunkt och riktning, och syftar till en lärandeprocess. Undervisning sker under ledning av förskolläraren. Förskolläraren ska ansvara för det pedagogiska innehållet och för att det målinriktade arbetet främjar barns utveckling och lärande. Barns utveckling och lärande sker hela tiden och undervisningen ska därför utgå från ett innehåll som kan vara planerat eller ha uppstått spontant.

Varje förskolas utveckling

Förskolans verksamhet ska utvecklas så att den svarar mot de nationella målen. Huvudmannen har ett givet ansvar för att så sker. Förskolechefens ledning samt förskollärarens ansvar för att undervisningen sker i enlighet med målen i läroplanen och arbetslagets uppdrag att främja barns utveckling och lärande är förutsättningar för att utbildningen ska utvecklas och hålla hög kvalitet. En sådan utveckling kräver att förskolechefen och personalen systematiskt och kontinuerligt följer upp, utvärderar och analyserar resultaten i verksamheten.

2. Mål och riktlinjer

Målen anger inriktningen på utbildningen i förskolan och därmed den förväntade kvalitetsutvecklingen i utbildningen.

Riktlinjerna anger uppdraget för var och en i arbetslaget att erbjuda varje barn en trygg omsorg samt främja alla barns utveckling och lärande. De anger också förskollärarens ansvar för att undervisningen sker i enlighet med målen i läroplanen. Alla som arbetar i förskolan ska följa de normer och värden som förskolans läroplan anger och bidra till att genomföra förskolans uppdrag.

2.1 Normer och värden

Utbildningen i förskolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera barnen att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling i olika sammanhang.

Mål

Förskolan ska ge barnen förutsättningar att utveckla

- öppenhet, respekt, solidaritet och ansvar
- förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra
- förmåga att upptäcka, reflektera över och ta ställning till etiska dilemman och livsfrågor i vardagen
- respekt för alla människors lika värde
- ett växande ansvar och intresse för hållbar utveckling och att aktivt delta i samhället.

Riktlinjer

Förskolläraren ska ansvara för att

- barnen får sina behov respekterade och tillgodosedda och får uppleva sitt eget värde
- förskolan tillämpar ett demokratiskt arbetssätt där barnen aktivt deltar
- aktivt inkludera jämställdhetsperspektiv så att flickor och pojkar får möjlighet att bredda sina perspektiv och sina val
- utveckla normer och förhållningssätt för arbetet och samvaron i barngruppen.

Alla som ingår i arbetslaget ska

- visa respekt för individen och medverka till att skapa ett demokratiskt klimat där barnen får möjlighet att känna samhörighet och utveckla ansvar och solidaritet
- samverka i arbetet med aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering och kränkande behandling
- medvetet och aktivt arbeta med jämställdhet
- stimulera barnens samspel samt hjälpa och stödja dem att bearbeta konflikter, reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra
- uppmärksamma och problematisera etiska dilemman och livsfrågor i vardagen
- uppmärksamma barnen på att människor kan ha olika värderingar som styr deras uppfattningar och handlingar
- samarbeta med vårdnadshavare, samt diskutera regler och förhållningssätt i förskolan med vårdnadshavare, för att främja barnets utveckling till en ansvarsökande människa och samhällsmedlem.

2.2 Omsorg, utveckling och lärande

Utbildningen i förskolan ska bidra till att barnet utvecklar en förståelse för sig själv och sin omvärld. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska vara grunden för utbildningen. Den ska präglas av att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Utbildningen i förskolan ska utgå från barnens erfarenheter, intressen och behov. Flödet av barnens tankar och idéer ska tas till vara för att skapa mångfald i lärandet.

Mål

Förskolan ska ge barnen förutsättningar att utveckla

- sin identitet och känna trygghet i den
- självständighet och tillit till sin egen förmåga
- nyfikenhet, kreativitet och lust att leka och lära
- förmåga att fungera enskilt och i grupp, hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt att ta ansvar för gemensamma regler
- förmåga att lyssna på och reflektera över andras uppfattningar samt att reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar
- fantasi och föreställningsförmåga

- motorik, koordinationsförmåga och kroppsuppfattning samt förståelse för hur viktigt det är att ta hand om sin hälsa och sitt välbefinnande
- förmåga att använda och förstå begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld
- förmåga att skapa samt förmåga att uttrycka och kommunicera upplevelser, tankar och erfarenheter i olika uttrycksformer som bild, form, drama, rörelse, sång, musik och dans
- intresse för berättelser, bilder och texter i olika medier, såväl digitala som andra, samt sin förmåga att använda sig av, tolka, ifrågasätta och samtala om dessa
- ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften
- intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och hur de används för att förmedla budskap
- både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska
- svenskt teckenspråk, om barnet har hörselnedsättning, är dövt eller av andra skäl har behov av teckenspråk
- den egna kulturella identiteten och det egna nationella minoritetsspråket, om barnet tillhör en nationell minoritet
- kulturell identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer och förståelse för värdet av att leva i ett samhälle präglad av mångfald
- förmåga att använda matematik och matematiska resonemang för att undersöka, reflektera över och pröva olika lösningar av egna och andras problemställningar
- förmåga att använda matematiska begrepp och olika uttrycksformer för att utforska och beskriva rum, form, mönster, läge och riktning
- förståelse för grundläggande egenskaper hos mängder och tal, antal och ordning samt för mätning, tid och förändring
- förståelse för samband i naturen och för naturens olika kretslopp samt för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra
- förståelse för naturvetenskap, kunskaper om växter och djur samt kemiska och fysikaliska fenomen

- förmåga att utforska, beskriva med olika uttrycksformer, ställa frågor om och samtala om naturvetenskap och teknik
- förmåga att upptäcka och utforska teknik i vardagen
- förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap.

Riktlinjer

Förskolläraren ska ansvara för att barnen

- upplever att det är roligt och meningsfullt att lära sig nya saker
- får nya utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya erfarenheter och kunskaper
- får förutsättningar för att utvecklas och lära
- erbjuds en god omsorg med balans mellan aktivitet och vila
- utmanas och stimuleras i sin motoriska utveckling
- utmanas och stimuleras i sin sociala utveckling
- får goda förutsättningar att bygga upp tillitsfulla relationer och känna sig trygga i gruppen
- utmanas och stimuleras i sin utveckling av språk och kommunikation samt för matematik, naturvetenskap och teknik
- får använda digitala verktyg på ett sätt som stimulerar utveckling och lärande.

Alla som ingår i arbetslaget ska

- verka för en god och tillgänglig miljö för omsorg, lek, rörelse, utveckling och lärande
- inspirera och utmana barnen att bredda sina förmågor och intressen utöver könsstereotypa val
- ta vara på barnens kunskaper, vetgirighet, vilja och lust att lära samt stärka barnets tillit till sin egen förmåga
- uppmärksamma samt ge ledning och stimulans till barn som av olika skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling
- utmana barnens nyfikenhet och begynnande förståelse för språk och kommunikation samt för matematik, naturvetenskap och teknik

- skapa förutsättningar för barnen att utveckla sin förmåga att kommunicera, dokumentera och förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankar med hjälp olika uttrycksformer, såväl med som utan digitala verktyg
- skapa förutsättningar för barnen att förstå hur deras egna handlingar kan påverka miljön
- skapa förutsättningar för barnen att lära känna sin närmiljö och de samhällsfunktioner som har betydelse för det dagliga livet samt att ta del av det lokala kulturlivet.

2.3 Barns delaktighet och inflytande

Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för att barnen ska förstå vad demokrati är. De behov och intressen som barnen själva på olika sätt ger uttryck för ska ligga till grund för utformningen av lärmiljön och planeringen av utbildningen.

Mål

Förskolan ska ge barnen förutsättningar att utveckla

- förmåga att uttrycka tankar och åsikter så att de kan påverka sin situation
- förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för lärmiljön i förskolan
- förståelse för demokratiska principer och förmåga att samarbeta och fatta beslut i enlighet med dem.

Riktlinjer

Förskolläraren ska ansvara för att barnen

- får ett reellt inflytande över arbetssätt och innehåll.

Alla som ingår i arbetslaget ska

- främja barnens förmåga att vara delaktiga och utöva inflytande över sin utbildning
- respektera varje barns rätt att uttrycka sina åsikter samt säkerställa att barnens uppfattningar och åsikter tas tillvara och kommer till uttryck i utbildningen
- främja barnens förmåga att ta ansvar för sig själva och för samvaron i barngruppen
- säkerställa att flickor och pojkar får lika stort inflytande över och utrymme i utbildningen.

2.4 Förskola och hem

För att skapa bästa möjliga förutsättningar för att barnen ska kunna utvecklas rikt och mångsidigt ska förskolan samarbeta på ett nära och förtroendefullt sätt med barnens vårdnadshavare. Vårdnadshavare ska ges möjlighet att vara med och påverka utbildningen inom ramen för de nationella målen i förskolan.

Riktlinjer

Förskolläraren ska ansvara för att

- varje barn tillsammans med vårdnadshavare får en god introduktion i förskolan
- utvecklingssamtalets innehåll, utformning och genomförande överensstämmer med de nationella målen
- vårdnadshavare ges möjlighet att utöva inflytande över utbildningen
- vårdnadshavare är delaktiga i utvärderingen av utbildningen.

Alla som ingår i arbetslaget ska

- ta ansvar för att utveckla en tillitsfull relation mellan förskolan och barnens vårdnadshavare, vara tydliga i fråga om mål och innehåll i utbildningen för att skapa förutsättningar för barns och vårdnadshavares möjligheter till inflytande
- samarbeta med barns vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla utbildningen i enlighet med de nationella målen
- föra fortlöpande samtal med barns vårdnadshavare om barnets trivsel, utveckling och lärande samt genomföra utvecklingssamtal
- hålla sig informerade om barns personliga omständigheter med respekt för barnets integritet.

2.5 Övergång och samverkan

Förskolan ska samverka på ett förtroendefullt sätt med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja barnens utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Inför övergångar ska de berörda skolformerna och fritidshemmet utbyta kunskaper, erfarenheter och information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i barnens utveckling och lärande. Det ska även finnas samarbetsformer som syftar till att förbereda barnen och deras vårdnadshavare inför övergångar från förskolan till förskoleklassen, skolan och fritidshemmet.

Riktlinjer

Förskolläraren ska ansvara för att

- i samverkan med lärare i förskoleklassen, skolan och fritidshemmet, utbyta kunskaper och erfarenheter samt information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i barnens utveckling och lärande
- vid övergångar särskilt uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling.

Alla som ingår i arbetslaget ska

- i samverkan med lärare i förskoleklassen, skolan och fritidshemmet förbereda barnen och deras vårdnadshavare inför övergångar.

2.6 Uppföljning, utvärdering och utveckling

Alla som ingår i arbetslaget ska utifrån sina roller genomföra utbildningen i enlighet med de nationella målen och undersöka vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra utbildningen och därmed öka måluppfyllelsen.

Genom att kontinuerligt och systematiskt följa upp och utvärdera utbildningen samt analysera resultaten skapas förutsättningar för att kunna utveckla kvaliteten i förskolan i enlighet med läroplanens mål. Syftet är att få kunskap om på vilket sätt förskolans organisation och arbetsprocesser, samt utbildningens innehåll och genomförande, kan ge barnen bästa möjliga förutsättningar för omsorg, utveckling och lärande.

Det är viktigt att förskolan utgår från barnets bästa samt att barn och vårdnadshavare ges möjlighet att vara delaktiga.

Riktlinjer

Förskolläraren ska ansvara för att

- uppföljning och utvärdering systematiskt och kontinuerligt genomförs av hur förskolan ger barnen förutsättningar att utvecklas och lära i enlighet med läroplanens mål
- varje barns utveckling och lärande systematiskt och kontinuerligt följs upp i enlighet med läroplanens mål
- uppföljning och utvärdering systematiskt och kontinuerligt genomförs av hur omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet

- kritiskt granska att utvärderingsmetoder som används utgår från de grundläggande värden och intentioner som uttrycks i läroplanen
- resultat från uppföljningar och utvärderingar systematiskt och kontinuerligt analyseras i syfte att utveckla förskolans kvalitet och därmed barnens möjligheter till omsorg samt förutsättningar för utveckling och lärande
- analysen används för att vidta åtgärder för att förbättra utbildningen.

Alla som ingår i arbetslaget ska

- följa upp och utvärdera hur förskolan ger barnen förutsättningar att utvecklas och lära i enlighet med läroplanens mål
- följa upp varje barns utveckling och lärande i enlighet med läroplanens mål
- följa upp och utvärdera hur barnen har möjlighet till inflytande över utbildningen samt hur utbildningen tar tillvara barnens behov, intressen, uppfattningar och åsikter
- följa upp och utvärdera vårdnadshavares inflytande över utbildningen
- analysera resultaten av uppföljningar och utvärderingar i syfte att utveckla förskolans kvalitet och därmed barnens möjligheter till omsorg samt förutsättningar för utveckling och lärande.

2.7 Undervisning

Undervisningen i förskolan ska syfta till barns utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden. Enligt skollagen sker undervisningen i förskolan under ledning av förskolläraren. Förskolläraren har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet i undervisningen
- planeringen av undervisningen utgår från målen i läroplanen och från de erfarenheter och det kunnande som barnen tidigare har tillägnat sig
- vardagliga aktiviteter och rutiner i förskolan blir en del av undervisningen
- utveckla pedagogiskt innehåll och lärmiljöer som inspirerar till utveckling och lärande och som utmanar barnens intresse och nyfikenhet och håller kvar uppmärksamheten.

2.8 Förskolechefens ansvar

Enligt skollagen leder och samordnar förskolechefen det pedagogiska arbetet vid förskoleenheten och har det övergripande ansvaret för att utbildningen som helhet inriktas mot de nationella målen. Förskolechefen har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen systematiskt och kontinuerligt och därmed verka för ökad måluppfyllelse
- genomföra det systematiska kvalitetsarbetet under medverkan av personalen samt säkerställa att barnens vårdnadshavare ges möjlighet att delta i kvalitetsarbetet
- inkludera arbetet med jämställdhet i det systematiska kvalitetsarbetet
- förskolans arbete med aktiva åtgärder mot diskriminering och kränkande behandling blir dokumenterade
- förskolläraren ges förutsättningar att ansvara för undervisningen förskolans arbetsformer utvecklas för att gynna barnens inflytande
- en god och tillgänglig lärmiljö utformas, med tillgång till såväl digitala som andra lärverktyg
- utforma utbildningen och anpassa resursfördelningen så att alla barn får det stöd och de utmaningar de behöver för utveckling och lärande
- samarbetsformer utvecklas med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja barnens utveckling och lärande
- samverkan kommer till stånd med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att skapa förutsättningar för en samsyn och ett förtroendefullt samarbete
- utveckla formerna för samarbete mellan förskolan och vårdnadshavare och informera dem om förskolans mål och sätt att arbeta
- personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.